MILITARY LATIN AND ITS IMPACT ON MENTALITIES (I)

Mădălina Strechie

Assist. Prof., PhD, University of Craiova

Abstract: Latin was not only the language of an amaizing civilization, Roman civilization, it was also an instrument of Romanization, a vehicle of science and the international language of Antiquity. In the military field, the sons of Mars excelled by building a global empire with the help of the army. Therefore, much of the military terminology has a Latin etymology, as many Latin expressions still have a strong impact on mentalities in the military field. Latin thus proves its universal and eternal value.

In this study we have selected some Latin syntagms, expressions, maxims and sententiae that are used in the military domain even today, either as a motto for various military institutions, or a slogan for various military national and international (European) structures.

We also suggest that some Latin maxims should be used as military slogans for various Romanian military structures, particularly due to their special impact on mentalities. The military tradition of the sons of Mars, the Romans, must be respected by all their descendants, the sons of Mars' sons.

Keywords: sententiae, impact, Latin language, military field, mentality.

Introducere

Studiul nostru îşi propune să demonstreze puternicul impact mentalitar pe care îl are încă limba latină în domeniul militar. Parafrazând titlul unui serial de cultură generală, *Anticii au făcut mai întâi*, în cazul nostru, romanii au făcut mai întâi cele mai multe în domeniul militar. Romanii au fost cei care au transformat armata într-o instituţie de forţă şi într-un guvern. Tot ei sunt cei care au multiplicat la scara unei lumi întregi modelul spartan, armata lor era ca şi a Spartei, statul. Modelul spartan a fost adaptat infrastructurii romane, rezultând un tipar cu totul şi cu totul original, mult mai bine organizat şi gestionat. Roma a transformat armata într-un instrument al globalizării, nu numai al naţiunii, cum a fost cazul Spartei.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

Mentalul colectiv roman şi-a găsit cel mai bine expresia în valori precum *patrie, stat, lege, apărare, luptă, loialitate, muncă, virtute (vitejie), forţă, perseverenţă, îndrăzneală,competenţă* şi *credinţă*. Valorile romane sunt perene tocmai prin universalitatea lor.

Romanii au inovat în ceea ce priveşte arta militară aşa cum nimeni nu a mai făcut până la ei, ei nu au creat numai o armată profesionistă, ci un veritabil sistem complex, militarizat şi funcţional. Militarii romani erau foarte bine pregătiţi nu numai în arta militară, ci şi în administraţie, finanţe, tehnică, inginerie, chiar şi în politică.

Armata romană funcţiona ceas în primul rând şi datorită motivării sale psihologice şi din cauza unei organizări disciplinare desăvârşite. Motivarea armatei romane se făcea în primul rând prin arta cuvântului (nu întâmplător multe din ştiinţele comunicării au o etimologie latină), prin asocierea ei la treburile statului, dar şi prin beneficii materiale şi politice. Roma nu pregătea brute, ci militari polivalenţi, capabili să facă faţă oricăror situaţii. La ei întânim trupe de front deschis, dar tot la ei exista (ceea ce astăzi am numi trupe speciale) precum Garda Pretoriană, un veritabil serviciu de informaţii, agenţi de propagandă, (Romanizarea s-a făcut mai ales prin militarii romani). Tot la romani existau şi trupe de asalt şi de commando precum *Equites Singulares* (în traducere Cavaleri unici, în sensul că fiecare era pe cont propriu, fiecare însă valora cât o unitate militară prin ceea ce era capabil să realizeze), trupe de geniu, trupe de intendenţă, trupe de poliţie, flotă, artilerie, iar dacă zborul oamenilor era posibil în timpul lor, cu siguranţă că Romanii aveau şi trupe aeriene.

Şi astrăzi maximele latine încifrează cele mai frumoase mentalităţi militare şi nu numai, fiind folosite la scară largă de către armatele lumii. Studiul nostru de faţă a selectat sentenţe latineşti care sunt devize, motto-uri, embleme sau îndemnuri pe care le traducem pentru a demonstra multitudinea valorilor lor mentalitare. Economia articolului ne-a impus în mare parte selecţia, dar şi accesul public pentru a studia latina militară. Pentru o mai bună structurare le-am grupat pe armatele care le folosesc.

Maxime latineşti în instituţii militare: Semnificaţii şi impact mentalitar

I. LATINĂ MILITARĂ FOLOSITĂ ÎN ARMATA ROMÂNIEI

Divizia 2 Infanterie GETICA[1], Deviză: SEMPER DIGNITATE FIDELIS PATRIAE, *Întotdeauna cu demnitate, credincios patriei*-trad.n.

[1] http://www.jointophq.ro/inslujbapatriei/

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

Distincţie militară[2] DEVIZĂ: PRO PATRIA SEMPER, *Întotdeauna pentru patrie*-trad.n.

Decoraţia Steaua României[3] inscripţionare IN FIDE SALUS, *Salvarea în credinţă*-trad.n.

Deviza Colegiului Naţional de Apărare[4] RERUM COGNOSCERE CAUSAS, *A cunoaşte cauzele lucrurilor*-trad.n.

Deviza Universităţii Naţionale de Apărare[5] LABOR IMPROBUS OMNIA VINCIT, *Munca neîncetată învinge întotdeauna*-trad.n.

Deviza Centrului Nato de Educaţie şi instruire[6] CONSENSUS PER ERUDIO, *Acord pentru a instrui (educa)*-trad.n.

Deviza Spitalul Universitar de Urgenţă Militar Central "Dr. Carol Davila"[7] AUDACES SERVAMUS, *Slujim îndrăzneţi*-trad.n.

Deviza Serviciului de Protecţie şi Pază[8] SEMPER FIDELIS, *Credincios întotdeauna*-trad.n.

Emblema Ministerului Afacerilor Interne[9] PRO PATRIAE ET ORDINE IURIS, *Pentru patrie şi pentru ordinea dreptului*-trad.n.

Emblema Poliţiei Române[10] LEX ET HONOR, *Lege şi cinstire*-trad.n.

Emblema Jandarmeriei Române[11] LEX ET ORDO, *Lege şi ordine*- trad.n.

Emblema Inspectoratului general pentru situaţii de urgenţă[12] AUDACIA ET DEVOTIO, *Îndrăzneală şi legământ*-trad.n.

Deviza Academiei de Poliţie Alexandru Ioan Cuza[13] PER SCIENTIAM PRO PATRIA, *Cu ştiinţă pentru patrie*-trad.n.

Deviza Academiei Naţionale de Informaţii Mihai Viteazul[14] EDUCATIO CUM INTELLIGENTIA, *Educaţie cu pricepere*-trad.n.

---

[2] http://smg.mapn.ro/images/distinctii/emblema%20onoarea%20armatei.jpg
[3] http://canord.presidency.ro/Star-of-Romania-Grand-Officer-civils.jpg
[4] http://cnap.unap.ro/
[5] http://www.unap.ro/index.php/ro/
[6] http://www.dresmara.ro/
[7] http://www.scumc.ro/
[8] *www.spp.ro*
[9] http://www.mai.gov.ro/
[10] https://ro.wikipedia.org/wiki/Poli%C8%9Bia_Rom%C3%A2n%C4%83
[11] https://ro.wikipedia.org/wiki/Jandarmeria_Rom%C3%A2n%C4%83
[12] http://www.igsu.ro/index.php?pagina=heraldica
[13] www.academiadepolitie.ro
[14] http://lege5.ro/Gratuit/haytonjqgm/ordinul-nr-1526-2015-privind-aprobarea-insemnului-heraldic-si-a-drapelului-distinctiv-ale-academiei-nationale-de-informatii-mihai-viteazul-

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

Deviza Colegiului Naţional Militar Mihai Viteazul din Alba Iulia[15] NON SCOLAE SED VITAE DISCIMUS! *Nu învăţăm pentru şcoală, ci pentru viaţă!*-trad.n.

Acestea sunt principalele maxime latineşti la care am avut acces public ale unor structuri militare şi militarizate ale României. Maximele latineşti evidenţiază valori precum: patrie, credinţă, cunoaştere, lege, onoare, îndrăzneală, demnitate, muncă şi unitate. Multe dintre aceste valori sunt valori din mentalul roman precum: virtute (vitejie), credinţă (loialitate), lege, onoare. Latina militară are o putere mare de evocare în maximele de sus.

II. LATINĂ MILITARĂ FOLOSITĂ ÎN ARMATA ITALIANĂ

Deviza de pe ecusonul armatei italiene[16] UNA VIS, *O singură forţă*-trad.n.

FORTIOR EX ADVERSIS RESURGO[17], *Mă ridic din nou mai puternic dintre duşmani*-trad.n.

AQUENSEM LEGIONEM TIME[18], *Temete-te de legiunea aquensă*-trad.n.

PAR INGENIO VIRTUS[19], *Egal cu virtutea prin talent*-trad.n.

PER ASPRA VIA AD ASPRA META[20], *Pe o cale grea către un ţel greu*-trad.n.

FERVIDIS ROTIS AD METAM[21], *Cu care (roţi) înflăcărate către ţel*-trad.n.

IN HOSTEM CELERRIME VOLANT[22], *Zboară cu foarte mare rapiditate asupra duşmanului*-trad.n.

IN HOSTEM RUIT[23], *S-a năpustit asupra duşmanului*-trad.n.

QUIS ULTRA?[24]*Cine (este) mai mult?*-trad.n.

ALBIS ARDUA[25], *Luminilor din înălţime*-trad.n.

---

[15] http://www.colmil-mv.ro/
[16] https://ro.wikipedia.org/wiki/For%C8%9Bele_armate_ale_Italiei#/media/File:Stemma_SMD.jpg
[17] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/armi-e-corpi/Fanteria/Pagine/Il-Medagliere.aspx
[18] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-per-la-formazione-specializzazione-e-dottrina-dell-esercito/Scuola-di-Fanteria/Centro-Addestramento-Volontari/17-RAV-Acqui
[19] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Genio/Pagine/Reggimento-Addestrativo.aspx
[20] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Genio/6-Reggimento-Genio-Pionieri
[21] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Genio/Reggimento-Genio-Ferrovieri
[22] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/brigata-pozzuolo-del-friuli/Reggimento-Artiglieria-Terrestre-a-Cavallo
[23] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/Brigata-Corazzata-Ariete/132-Reggimento-carri
[24] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/Brigata-Corazzata-Ariete/11-Reggi

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

SIDERUM VIS[26], *Forţa stelelor*-trad.n.

VIRTUTE SUPERO[27], *Întrec prin virtute*-trad.n.

CELERITATE AC VIRTUTE[28], *Rapiditate(Viteză) şi virtute*-trad.n.

PERITUS ET AUDAX[29], *Abil şi curajos(îndrăzneţ)*-trad.n.

PER ASPERA ET DEVIA AD METAM[30]*Pe o cale grea şi ocolită către ţel (scop)*-trad.n.

MAIORA VIRIBUS AUDERE[31]*A îndrăzni cu forţe mai mari*-trad.n.

IMPERVIA CEDANT[32]*Cele nestrăbătute cedează*-trad.n.

ICTU IMPETUQUE PRIMUS[33]*Primul prin lovitură şi asalt*-trad.n.

VELOX AD IMPETUM[34]*Iute la atac*-trad.n.

VIS IGNEA[35]*Forţa înflăcărată*-trad.n.

VIGILANTES[36]*Cei care supraveghează*-trad.n.

ALTIUS TENDO[37]*Ţintesc mai sus*-trad.n

AD ARDUA SUPER ALPES PATRIA VOCAT[38]*Patria te cheamă către înălţimi peste Alpi*-trad.n.

NULLA VIA INVIA[39]*Nicio cale nestrăbătută*-trad.n.

---

[25] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/Brigata-Corazzata-Ariete/Reggimento-Lancieri-di-Novara-5

[26] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Forze-di-Difesa-Interregionale-Nord/Divisione-Friuli/Brigata-Aeromobile-Friuli/7-Reggimento-AVES-Vega

[27] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Meccanizzata-Aosta/62-Reggimento-Fanteria-Sicilia

[28] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/7-Reggimento-Bersaglieri

[29] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/11-Reggimento-Genio-Guastatori

[30] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Meccanizzata-Pinerolo/10-Reggimento-Trasporti

[31] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-meccanizzata-Sassari/3-Reggimento-Bersaglieri

[32] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-meccanizzata-Sassari/5-reggimento-genio-guastatori

[33] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Bersaglieri-Garibaldi/1-Reggimento-Bersaglieri

[34] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Bersaglieri-Garibaldi/8-Reggimento-Bersaglieri

[35] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Bersaglieri-Garibaldi/8-Reggimento-Artiglieria-Terrestre-Pasubio

[36] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/2-Reggimento-Alpini.

[37] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/3-Reggimento-Alpini

[38] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/9-Reggimento-Alpini

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

OMNIA OMNIBUS[40] *Toate pentru toţi*-trad.n.

NEC VIDEAR DUM SIM[41] *Ca să nu fiu văzut atât timp cât să exist*-trad.n.

AD EXCELSA TENDO[42] *Ţintesc (Îndrăznesc) către cele mai înalte*-trad.n.

NOBIS INCEDENTIBUS RUPES RUUNT[43] *Stâncile se prăvălesc în faţa noastră, cei înflăcăraţi*-trad.n.

VENUSTUS ET AUDAX[44] *Fermecător (Fatal) şi îndrăzneţ (curajos*)-trad.n.

PER OMNIA ASPERRIMA[45] *Prin toate cele mai dificile*-trad.n.

SPATIUM NON OBEST[46] *Spaţiul nu stă împotrivă*-trad.n.

IGNIS INTELLECTUS[47] *Focul cunoaşterii*-trad.n.

ULTRA NOMEN VIRTUS[48] *Virtutea dincolo de nume*-trad.n.

SIC ITUR AD ASTRA[49] *Astfel se merge către stele*-trad.n.

COTIDIE SINE MORA[50] *Zilnic fără pauză*-trad.n

RES NON VERBA[51] *Fapte nu vorbe*-trad.n.

VOLAT AGILE, RAPIDE OBSERVAT[52] *Zboară priceput, observă repede*-trad.n.

PRIMUS NOMINE, FACTISQUE FULGENTIOR[53] *Prin nume primul şi prin fapte mai strălucitor*-trad.n.

---

[39] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/1-Reggimento-Artiglieria-Terrestre-mon

[40] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Taurinense/1-Reggimento-di-Manovra

[41] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/5-Reggimento-Alpini

[42] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/7-Reggimento-Alpini

[43] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/3-Reggimento-Artiglieria-Terrestre-mon

[44] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/Reggimento-Piemonte-Cavalleria-2

[45] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Truppe-Alpine/Brigata-Alpina-Julia/2-Reggimento-Genio-Guastatori

[46] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Trasmissioni-ed-Informazioni-Esercito/Brigata-Trasmissioni/46-Reggimento-Trasmissioni

[47] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Trasmissioni-ed-Informazioni-Esercito/Brigata-RISTA-IEW/41-Reggimento-Cordenons

[48] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/1-Reggimento-Sostegno-AVES-Idra

[49] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Comando-Sostegno-AVES/2-Reggimento-Sostegno-AVES-Orione

[50] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Comando-Sostegno-AVES/3-Reggimento-Sostegno-AVES-Aquila

[51] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Comando-Sostegno-AVES/4-Reggimento-Sostegno-AVES-Scorpione

[52] http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Centro-Addestrativo-Aviazione-Esercito/Pagine/Lo-Stemma.aspx

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

PER AEREM USQUE AD METAM[54]*Prin aer până la ţel*-trad.n.

DURABO[55]*Voi rezista*-trad.n.

NEC ASPERA NEC ARDUA COELA TIMEO[56]*Nu mă tem nici de cele dificile şi nici de cerurile înalte*-trad.n.

FIDE ITUR AD ASTRA[57]*Prin credinmţă se merge către stele*- trad.n.

ARDEAM DUM LUCEAM[58]*Să ard cât timp să strălucesc* -trad.n.

IN ADVERSA ULTRA ADVERSA[59] *În cele dificile dincolo de cele dificile*-trad.n.

STUDIO IGNIQUE USQUE AD GLORIAM[60] *Cu părtinire şi cu înflăcărare până la glorie*- trad.n.

AB ORIGINE FAMA[61]*La originea faimei (renumelui)*- trad.n.

MILITES CIVISQUE ALACRITES[62] *Militari şi cetăţeni plini de viaţă*- trad.n.

IMPETU HOSTEM PERTERREO[63]*Înspăimânt duşmanul prin atac*- trad.n.

Acestea sunt devizele latineşti ale armatei italiene pe care le-am găsit şi analizat. În economia articolului, armata italiană are cele mai multe devize latineşti, lucru de înţeles, mai ales că Roma este o cetate eternă şi în domeniul culturii militare. Valori morale precum virtute, credinţă (loialitate), abilitate, pricepere, apărare, luptă, atac, glorie, faimă, rezistenţă etc. De asemenea devizele latineşti ale armatei italiene preiau o mentalitate veche romană referitoare la inamic: *Hospes, hostis, Oaspetele este duşman*-trad.n. Multe

[53]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Brigata-Aviazione-Esercito/1-Reggimento-AVES-Antares
[54]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Brigata-Aviazione-Esercito/2-Reggimento-AVES-Sirio
[55]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Brigata-Aviazione-Esercito/3-REOS-Aldebaran
[56]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Aviazione-Esercito/Brigata-Aviazione-Esercito/4-Reggimento-AVES-Altair
[57]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Artiglieria-Controaerei/121-Reggimento-Artiglieria-Controaerei-Ravenna
[58]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/stato-maggiore-esercito/Comando-delle-Forze-Speciali-dell-Esercito/28-Reggimento-Pavia
[59]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/stato-maggiore-esercito/Comando-delle-Forze-Speciali-dell-Esercito/4-Reggimento-Alpini-Paracadutisti
[60]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Artiglieria/Reggimento-Addestrativo
[61]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Artiglieria/5-Reggimento-Artiglieria-Terrestre-Superga
[62]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/Comando-Genio/Multinational-CIMIC-Group
[63]http://www.esercito.difesa.it/organizzazione/aree-di-vertice/comando-delle-forze-operative-terrestri/2-Comando-delle-Forze-di-Difesa/Brigata-Mec-Granatieri-di-Sardegna/Reggimento-Lancieri-di-Montebello-8

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7
BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

dintre devizele militare italiene fac referire la inamic sau la condiţiile dificile provocate de inamic precum: *aspera* dau *adversa*. Traducerea maximelor nu surprinde întotdeauna exact valorile mantalitare romane. Astfel *virtus* am tradus de cele mai multe ori prin vitejie sau virtute, numai că în limba latină *virtus* provine de la *vir*=bărbat. Definiţia cea mai frumoasă a acestei valori fundamentale din mentalul colectiv latin, *virtus*, a dat-o Nicollo Machiavelli care o traduce prin *energie personală*. În mentalul colectiv latin, *virtus* reprezenta forţa individului roman, *fides* reprezenta loialitatea lui faţă de patrie, cetate şi comandanţii militari şi *pietas* reprezenta credinţă lui faţă de cele sacre (inclusiv faţă de patrie, care era considerată şi întruchiparea unei zeiţe). Toate aceste valori mentalitare romane sunt evidenţiate de latina militară, indiferent de structurile armate care o utilizează. Sunt folosite substantive, adjective, verbe, pronume şi adverbe. De asemenea sunt folosite în maximele latine ale armatei italiene foarte multe verbe de acţiune şi compuşi ai verbului *esse*. Tot lexicul latinei militare oferă o expresivitate foarte sugestivă şi are un puternic efect evocator şi mobilizator.

Cea mai expresivă maximă, după părerea noastră este *UNA VIS*, substantivul *vis* fiind foarte prezent şi în alte maxime, dar nu are semnificaţia unităţii depline ca în această maximă.

III. LATINĂ MILITARĂ FOLOSITĂ ÎN ARMATA FRANCEZĂ

LEGIO PATRIA NOSTRA[64] *Legiunea este patria noastră*- trad.n. Acesta este motto-ul Legiunii străine franceze.

OMNIA SI PERDAS, FAMAM SERVARE[65] *Chiar dacă vei pierde totul să slujeşti renumele* trad.n.

PRIMUS, PRIMORUM[66] *Primul dintre cei dintâi*- trad.n.

SEMPER AD ALTA[67] *Întotdeauna către cele mai înalte*- trad.n.

IN PERICULO LUDUNT[68] *Se joacă în pericol* -trad.n.

SURSUM CORDA[69] *Inimile sus*- trad.n.

NEC PLURIBUS IMPAR[70] *Căci este fără de pereche faţă de cei mai mulţi*-trad.n.

AD UNUM[71] *Până la unul*- trad.n.

[64] https://ro.wikipedia.org/wiki/Legiunea_str%C4%83in%C4%83
[65] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_de_hussards_parachutistes
[66] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_d%27h%C3%A9licopt%C3%A8res_de_combat
[67] https://fr.wikipedia.org/wiki/3e_r%C3%A9giment_d%27h%C3%A9licopt%C3%A8res_de_combat
[68] https://fr.wikipedia.org/wiki/12e_r%C3%A9giment_de_cuirassiers
[69] https://fr.wikipedia.org/wiki/40e_r%C3%A9giment_d%27artillerie
[70] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_%C3%A9tranger_de_cavalerie

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

NEC TERRENT NEC MORATUR[72] *Nici nu se îngrozesc, nici nu întârzie*- trad.n.

FIDELITATE ET HONORE, TERRA ET MARE[73]*Cu loialitate şi cu cinste, pe pământ şi pe mare*- trad.n.

ALTER POST FULMINA TERROR[74]*După trăsnet altă groază*- trad.n.

SEMPER ET UBIQUE[75]*Întotdeauna şi peste tot*- trad.n.

MORE MAIORUM[76]*După obiceiul strămoşilor*- trad.n.

RELIGARE ET UNIRE SIC[77]*A lega şi astfel a uni*- trad.n.

NIHIL NISI SILENTIUM TIMET[78] *Nu se teme de nimic, dacă nu se teme de tăcere*- trad.n.

LABOR OMNIA VINCIT[79]*Munca învinge totul*- trad.n.

SERVIRE PRO SALVARE[80] *A sluji pentru a salva*- trad.n.

SEU PACEM SEU BELLA GERO[81]*Acţionez fie pe timp de pace, fie pe timp de războaie*- trad.n.

PERFAS ET NEFAS[82]*Prin orice este permis şi nepermis (Prin orice mijloace)*- trad.n.

Armata franceză utilizează devize latineşti bazate mai ales pe adjective la comparativ care definesc însuşiri personale precum: *plus*, *fortior*, sau adjective fără grad de comparaţie precum: *impar*, *primus* etc. Verbele uzuale sunt *servare*, *salvare*, *unire*, *vinco*, *gero*, *terreo* etc. De asemenea, construcţii inpersonale precum *perfas* şi *nefas* sunt şi ele folosite alături de adverbul *semper*, poate cel mai uzual cuvânt din toate maximele latineşti militare studiate.

IV. LATINĂ MILITARĂ CU IMPACT MENTALITAR CARE MERITĂ UTILIZATĂ

Am selectat, în cele de mai jos, câteva dintre cele mai sugestive maxime latineşti cu aplicare militară, care ar fi portivite pentru structurile militare româneşti. Foarte multe nu se întâlnesc la alte armate (din ceea ce am analizat noi) şi unele dintre ele sunt expresii

[71] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_%C3%A9tranger_de_g%C3%A9nie
[72] https://fr.wikipedia.org/wiki/1er_r%C3%A9giment_de_chasseurs_%C3%A0_cheval_(France)
[73] https://fr.wikipedia.org/wiki/2e_r%C3%A9giment_d%27infanterie_de_marine
[74] https://fr.wikipedia.org/wiki/11e_r%C3%A9giment_d%27artillerie_de_marine
[75] https://fr.wikipedia.org/wiki/9e_compagnie_de_commandement_et_de_transmissions_de_marine
[76] https://fr.wikipedia.org/wiki/2e_r%C3%A9giment_%C3%A9tranger_de_parachutistes
[77] https://fr.wikipedia.org/wiki/48e_r%C3%A9giment_de_transmissions
[78] https://fr.wikipedia.org/wiki/44e_r%C3%A9giment_de_transmissions
[79] https://fr.wikipedia.org/wiki/503e_r%C3%A9giment_du_train
[80] https://fr.wikipedia.org/wiki/R%C3%A9giment_m%C3%A9dical
[81] https://fr.wikipedia.org/wiki/6e_r%C3%A9giment_du_mat%C3%A9riel
[82] https://fr.wikipedia.org/wiki/8e_r%C3%A9giment_du_mat%C3%A9riel

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7
BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

preluate, fie din clasicii latini precum Cicero, Vergilius, fie din dreptul roman, fie din mentalul colectiv roman.

PATRIA SEMPER SERVATA, *Patria mereu slujită*- trad.n.

PRO PATRIA SEMPER, *Întotdeuna pentru patrie*- trad.n.

VIRTUS, FIDES, PIETAS, *Curaj, loialitate, credinţă* - trad.n.

MANU MILITARE, *Cu forţă militară*- trad.n.

PRO PATRIA DIMICARE, *A lupta pentru patrie* - trad.n.

AUT CAESAR, AUT NIHIL, *Ori Caesar, ori nimic*- trad.n.

SALUS REIPUBLICAE, SUPREMA LEX, *Salvarea statului (este) legea supremă*- trad.n.

EX UNGUE LEONEM, *După unghii (gheare) se cunoaşte leul*- trad.n.

AUDENTES FORTUNA IUVAT, *Pe cei care îndrăznesc îi ajută norocul*- trad.n.

SINE METU, *Fără teamă*- trad.n.

FORTITER IN RE, *Puternic în orice situaţie (împrejurare)*- trad.n.

TERRA MARIQUE, *Pe pământ şi pe mare*- trad.n.

HIC ET UBIQUE, *Aici şi oriunde*- trad.n.

AUDE ET AGE, *Îndrăzneşte şi acţionează*- trad.n.

NE DISCERE CESSA, *Nu înceta să înveţi*- trad.n.

LABORE ET CONSTANTIA, *Prin muncă şi prin consecvenţă*- trad.n.

VIRTUTIS FORTUNA COMES, *Norocul este camaradul virtuţii*- trad.n.

REBUS ANGUSTIS ANIMOSUS, *Curajos în împrejurări dificile*- trad.n.

PAX ORBIS TERRARUM, *Pacea întregii lumi*- trad.n.

FORTI ET FIDELI NIHIL DIFFICILE, *Nimic nu îi este greu celui viteaz şi loial*- trad.n.

DEOS FORTIORIBUS ADEESE, *Celor puternici le sunt alături zeii*- trad.n.

IN MEDIAS RES, *În miezul lucrurilor*- trad.n.

GLORIA UMBRA VIRTUTIS EST, *Gloria este umbra virtuţii*- trad.n.

ANIMO ET CORPORE[83], *Cu spiritul şi cu trupul*- trad.n.

RE ET VERBIS[84], *Cu fapta şi cu cuvintele*- trad.n.

PLUS VIGILIA SEMPER...[85]*Întotdeauna cu mai multă veghe*- trad.n.

Concluzii

[83] *Henry Roland, Lexique Juridique. Expressions Latines, deuxième édition, Paris, Édition Litec, 2002, p.15.*
[84] *Ibidem, p. 209.*
[85] *Ibidem, p. 48.*

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

Limba latină a fost, este şi va fi o limbă foarte vie şi foarte persuasivă şi în domeniul militar. Cele mai frumoase devize militare sunt în limba latină, deoarece în limba fiilor lui Marte este exprimată cel mai frumos arta lui Marte. Multe maxime şi sentenţe latine se găsesc şi astăzi ca devize pentru armatele lumii, doar limba latină exprimând cel mai bine mentalitatea militară. Cu toate că este foarte concisă latina militară este sugestivă.

Am selectat în acest studiu câteva dintre principalele devize în limba latină care se întâlnesc atât la armata română, cât şi la armatele altor state (romanice). Traducerea de cele mai multe ori ne aparţine, acolo unde aceste maxime sunt mai cunoscute le-am redat în traducerea autorilor de dicţionare şi de culegeri de maxime latine. Cu toate acestea traducerea lor nu surprinde total sensul şi impactul lor mentalitar. Romanii au creat o veritabilă mentalitate militară, unică şi exemplară. Lexicul latinei militare este format din adverbe, verbe, adjective, pronume şi substantive care denumesc forţa, patria, credinţa, curajul.

La finalul studiului propunem câteva maxime latine care ar fi foarte potrivite instituţiilor militare româneşte, mai ales că, spre deosebire de alte armate, nu avem suficiente maxime latineşti ca devize militare. Iar noi, mai mult decât mulţi alţii suntem nepoţii lui Marte. „De la Râm ne tragem" aşa că ar fi bine să beneficiem de cele mai frumoase şi pline de sens maxime latine şi în domeniul militar. Limba lui Marte este potrivită şi acum pentru a face carieră în armatele lumii.

BIBLIOGRAFIE

Badea, Simina "On the Use of Latin Terms in Legal English and Romanian" în *Valori clasice în culturile europene,* Editura Universitaria, Craiova, 2010, pp. 11-17.

Barbu, N., I., Vasilescu, Toma, I., *Gramatica limbii latine. Fonetica, Morfologia, Sintaxa urmate de un Appendix,* Bucureşti, Editura de Stat Didactică şi Pedagogică, 1961.

Dinu, Dana, „Termeni latineşti care desemnează ospitalitatea şi ostilitatea" în *Omagiu aniversar academicianului Marius Sala,* Craiova, Ediura Universitaria, 2007, pp. 237-244.

Dinu, Dana, *Lexicologia limbii latine,* Craiova, Editura Universitaria, 2008.

Guţu, Gh., *Dicţionar Latin-Român*, Ediţie revăzută şi completată, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1993.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)

Iliescu, Iuliana-Adelina, „La topique des propositions relatives en roumain et en latin", în volumul Conferinţei Internaţionale *The Knowledge-Based Organization*, Sibiu, Editura Academiei Forţelor Terestre (cod CNCSIS 63), 27-29 noiembrie 2008, pp. 124 - 128, ISSN 1843-6722.

Iliescu, Iuliana-Adelina, „Antroponime provenite de la nume religioase şi mitologice", în volumul *Conference of Alma Mater University Papers of the Sibiu Alma Mater University Conference*, Volume 2, Sixth Edition, 28-30 march, Sibiu, Editura Alma Mater, Sibiu, 2013, p. 156-161.

*** *Larousse-Dicţionar de civilizaţie romană,* Jean-Claude Fredouille, profesor la Universitatea Paris X-Nanterre, Traducere de Şerban Velescu, Editura Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2000.

Matei, Virgil, *Dicţionar de maxime, reflecţii, expresii latine comentate*, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti, 2007.

****Proverbe şi cugetări latine,* Ediţie îngrijită de Vasile D. Diaconu şi Maria Marinescu Himu, Bucureşti, Editura Albatros, 1976.

Roland, Henry, *Lexique Juridique. Expressions Latines*, deuxième édition, Paris, Édition Litec, 2002.

Sâmbrian, Teodor, *Instituţii de drept roman*, Craiova, Editura Sitech, 2009.

Strechie, Mădălina, *"Terms of Latin Origin in the field of Communication Sciences"* în *revista Studii şi cercetări de Onomastică şi Lexicologie (SCOL)* Anul II, Nr.1-2/2009, ISSN: 2065-7161, Craiova, Editura Sitech, 2009, pp. 203-207.

Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureş, ISBN: 978-606-8624-03-7

BDD-V3959 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 20:58:24 UTC)